Рощина Інна Олександрівна,
професор кафедри публічного
та міжнародного права ДВНЗ «Київський
національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», кандидат
юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З КВАРТИРНИМИ КРАДІЖКАМИ, ВЧИНЕНИМИ БЕЗРОБІТНИМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Кожен етап розвитку суспільства знаходить своє відбиття в злочинності. Зміни в суспільно-політичному ладі впливають на структуру й динаміку злочинності. Це повною мірою стосується й України, щодо якої Росія веде загарбницьку війну. З моменту початку війни в Україні збільшилася кількість особливо небезпечних злочинів, а санкції КК України явно не відповідають боротьбі з ними [1, с. 191].

Проблема протидії квартирним крадіжкам упродовж багатьох років залишається однією з найактуальніших для правоохоронних органів, зокрема підрозділів карного розшуку Національної поліції України.

Наявна стійка тенденція до збільшення кількості квартирних крадіжок за низького відсотка розкриття цих кримінальних правопорушень. Аналіз статистичних даних підтверджує, що проблема боротьби з цими видами кримінальних правопорушень не лише не втрачає актуальності, а й потребує постійного вивчення та вдосконалення [2, с. 197]. Особливо гостро постала проблема боротьби з квартирними крадіжками. Адже багато громадян України, рятуючись від бомбадувань, поїхали в інші безпечніші населені пункти, залишивши без нагляду та охорони свої будинки та квартири. Слід зазначити, що у цей час значно побільшало безробітних, деякі з них взагалі втратили житло. Таке важке матеріальне становище цих осіб і штовхає їх на вчинення крадіжок. З початком війни Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 було введено воєнний стан, відповідно до якого запроваджено заходи, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави [3]. Згодом прийняті закони, які змінили Кримінальний кодекс України (далі КК України), посиливши кримінальну відповідальність за ряд кримінальних правопорушень в умовах воєнного або надзвичайного стану. Не заперечуючи важливість та актуальність прийняття цього Закону, водночас доводиться констатувати, що він є явно недосконалим.

Як правильно зауважують О. О. Кравчук та Д. Г. Михайленко, головним наслідком ухвалення Закону від 3 березня 2022 р. стало посилення кримінальної відповідальності за мародерство у широкому значенні цього терміну (не тільки за мародерство як воно визначено самим Кримінальним кодексом України у ст. 432 – викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених, а й викрадення поза межами поля бою і майна не тільки загиблих чи поранених), яке було досягнуто передусім за рахунок закріплення у частинах четвертих статей 185 («крадіжка»), 186 («грабіж»), 187 («розбій»), 189 («вимагання») та 191 («привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем») кваліфікуючої ознаки вчинення

зазначених діянь «в умовах воєнного або надзвичайного стану» [4]. Проте міра покарання за нові кваліфікуючі ознаки залишилася старою.

Відтепер за вчинення крадіжки, в умовах воєнного або надзвичайного стану передбачається покарання від п'яти до восьми років позбавлення волі в залежності від тяжкості скоєного кримінального правопорушення. Варто наголосити, що ні крадіжка, ні грабіж, ні розбій мародерством не є. Проте в умовах війни під «мародерством» розуміють крадіжки, вчинені не лише на полі бою, але й на інших територіях під час воєнного стану. Саме така позиція викладена у Законі України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство».

Тому, враховуючи суспільну небезпеку крадіжок в умовах військового чи надзвичайного стану, слід збільшити кримінальну відповідальність за цей вид кримінального правопорушення. У зв'язку з цим, на нашу думку, покарання має бути від семи до десяти років. Іншими словами, форми репресій завжди повинні враховуватися відповідно до реальної обстановки в країні та динаміки зростання злочинності.

У нормотворчій діяльності законодавця має також враховуватися можливість правоохоронних органів застосовувати норму, що приймається, у боротьбі зі злочинністю.

Характерно, що нині органи досудового розслідування зіштовхнулися з тим, що крадіжки, значна частина яких відносилися до категорії кримінальних проступків, стали злочинами, а відтак вимагають розслідування у формі досудового слідства. Це значно збільшило завантаження й до того перевантажених слідчих підрозділів. Як свідчить вивчення ряду вироків, ухвалених судами за ч. 4 ст. 185 КК України за ознакою вчинення «в умовах воєнного стану», вчинені крадіжки не вирізняються високим ступенем тяжкості.

Наприклад, Миронівський районний суд Київської області розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду м.Миронівка Київської області кримінальне провадження щодо обвинуваченого уродженця м. Миронівка Миронівського району Київської області громадянина України, який керуючись корисливим мотивом, з метою незаконного збагачення за рахунок чужого майна, викрав велосипед марки «Аіст». Своїми умисними, протиправними діями обвинувачений згідно висновку експерта, завдав потерпілому на загальну суму 1075 (одна тисяча сімдесят п'ять) гривень 00 копійок.

Суд визнав обвинуваченого винуватим у вчинені злочину, передбаченого ч. 4 ст. 185 КК України за ознакою вчинення «в умовах воєнного стану» та призначив покарання у виді позбавлення волі 5 (п'ять) років. Але, напідставіст.75 КК України звільнив засудженого від відбування призначеного покарання, якщо він протягом 3 років не вчинить нового кримінального правопорушення і виконає покладені на нього обов'язки [5].

Також, в якості ще одного прикладу можна навести вирок Баришівського районного суду Київської області, який розглянув у відкритому судовому засіданні в залі суду м. Баришівка кримінальне провадження щодо обвинуваченого уродженця смт. Баришівка Броварського району Київської області громадянина України, який реалізовуючи свій злочинний умисел, спрямований на незаконне збагачення за рахунок чужого майна, з корисливих

мотивів, усвідомлюючи протиправний характер своїх дій, через не зачинену хвіртку, шляхом відкриття вказаної хвіртки, зайшов на територію чужого домоволодіння, тим самим незаконно проник на територію домоволодіння, що огороджена парканом, воротами та хвірткою. Перебуваючи на території подвір'я, біля господарського сараю побачив газонокосарку торгової марки «STIHL» моделі «RM 248.1»,яку взявши в руки виніс за територію подвір'я, таким чином здійснивши таємне викрадення чужого майна. Після цього, з місця вчинення злочину зник та викраденим майном розпорядився на власний розсуд, чим завдав матеріальної шкоди на загальну суму 8158 гривень 27 копійок.

Суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 185 КК України за ознакою вчинення «в умовах воєнного стану» і призначив йому покарання у вигляді 5 (п'яти) років позбавлення волі. На підставі ст.75КК України засудженого звільнили від відбування призначеного покарання з іспитовим строком на 2 (два) роки [6].

Зокрема вартість викраденого, у переважній більшості випадків, відносно невелика. Наприклад, за змістом вироків, ухвалених одного дня – 31 травня 2022 року, було викрадено (або ж спроба викрадення): велосипед, вартістю 15000 гривень; гроші в сумі 1500 гривень; бензопилу, вартістю 1764,6 гривень; відеомагнітофон, вартістю 483,33 гривні;автомобільну магнітолу, вартістю 983,33 гривень; електричну пилку, вартістю 1549 гривень; електричний двигун, вартістю 1300 гривень; продукти харчування та промислові товари, вартістю 547,41 гривні; бензопилу, вартістю 1072 гривень; продукти харчування, вартістю 685,7 гривні; дві упаковки ікри лососевої, вартістю 1150,40 гривень, продукти харчування та промислові товари на суму 3211,83 гривні, пляшку лікеру, вартістю 542,5 гривні, три упаковки ікри лососевої, вартістю 981,6 гривні (окремими повторними кримінальними правопорушеннями)]; грошові кошти в сумі 7000 гривень; пару золотих сережок, вартістю 1462,44 гривні [7].

Підводячи підсумки, слід зазначити,що за нормотворчої діяльності необхідно також враховувати та впроваджувати в практику правоохоронних органів кримінологічні методи боротьби з злочинністю, наприклад, створення робочих місць, гуртожитків та їдалень для безробітних тощо.

Список використаних джерел

1. Рощина І. О. Єфективність санкцій кримінального права у профілактиці кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. *Проблеми кваліфікації та розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану*: матеріали наук.-теорет. конф. (Київ, 26 трав. 2022 р.) . Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 191–194

2. Дрозд Ю. В. Організація діяльності з розкриття квартирних крадіжок під розділами карного розшуку. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2007. № 2. С. 195–198.

3. Провведення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022/ Президент України. URL: https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397.

4. Кравчук О., Михайленко Д. Воєнний стан як обставина, яка впливає на кваліфікацію злочину та призначення покарання. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/48236/1/Kravchuk_Mykhailenko_Vojennyi_stan.pdf.

5. Вирок Миронівського районного суду Київської області від 22 вересня 2022 року у кримінальному провадженні № 1-кп/371/214/22 URL:https://reyestr.court.gov.ua/Review/106396752.

6. Вирок Баришівського районного суду Київської області 22 вересня 2022 року у кримінальному провадженні № 1-кп/355/105/22 URL:https://reyestr.court.gov.ua/Review/106395272.

7. Мармура О. Проблеми посилення відповідальності за викрадення чужого майна в умовах воєнного або надзвичайного стану. URL: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/09-11_06_2022.pdf

Симоненко Наталія Олександрівна,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА

Воєнний стан у державі та збурення в суспільстві через недоброчесні дії деяких громадян, призвели до того потреби врегулювати законодавцем питання належного використання гуманітарної допомоги та покарання осіб, що зловживають скрутним становищем інших.

У зв’язку з цим, 24 березня 2022 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги», яким доповнено Кримінальний кодекс України новою статтею 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».

Дана норма передбачає три форми об’єктивної сторони кримінального правопорушення: 1) продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги; 2) використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги; 3) укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном (товарів (предметів) гуманітарної допомоги, благодійних пожертв, безоплатної допомоги).

Під гуманітарною допомогою, благодійними пожертвами та безоплатною допомогою слід розуміти поняття, визначені ЗУ «Про гуманітарну допомогу» та ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [3, 4].

Так, згідно ЗУ «Про гуманітарну допомогу», гуманітарна допомога – це цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв’язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров’я населення, або